

POROČILO O DELOVANJU SODIŠČA ZDRUŽENEGA DELA V LJUBLJANI

Sodišče združenega dela v Ljubljani je po več kot enem letu delovanja kljub nekaterim začetnim težavam (subjektivnim in objektivnim), že v veliki meri opravičilo svoj obstoj, se afirmiralo v družbi in so ga zlasti tudi vsi delavci sprejeli kot novo ustavno institucijo varstva samoupravljanja in družbene lastnine. To poročilo zajema obdobje od 1. 1. do 31. 12. 1976 in želimo z njim prikazati čimbolj kompleksno problematiko, ki se ugotavlja ob odgovornem delu sodišča. S tem izpolnjujemo tudi obveznosti iz 4. člena republiškega zakona o sodiščih združenega dela.

I. SPLOŠNA PORABA

Ob ugotavljanju obsegu dela sodišča (glej priloženo tabelo I.) v letu 1976, moramo kot važen podatek navesti nerešene zadeve iz leta 1975, ki v začetku leta še niso bile rešene in katerih je takrat bilo skupaj 234. Te zadeve so bile tekom leta nato skoraj vse rešene, oziroma jih je ostalo nerešenih le še 18. Tekom leta 1976 pa je znašal celoten pripad že kar 738 novih zadev. Povprečen mesečni pripad spornih zadev je tako znašal preko 61 zadev, zadnje mesece v preteklem letu pa je znašal že po 83 zadev mesečno. Utemeljeno pričakujemo, da bo pripad tudi v prihodnjih mesecih še naraščal in da bo verjetno kmalu presegal 100 novih spornih zadev mesečno. Glede na že omenjene nerešene zadeve iz prejšnjega leta je naše sodišče v celoti reševalo, oz. imelo v delu v letu 1976 skupaj 972 spornih zadev. Pri tem naj še omenimo, da ta obseg predstavlja več kot tretjino vseh spornih zadev v SR Sloveniji iz pristojnosti sodišč združenega dela.

Če analiziramo, kdo so bili predlagatelji novih spornih zadev, ki so pripadle v delo preteklo leto, ugotovimo, da so 573 (77,64%) predlogov za varstvo svojih samoupravnih pravic vložili delavci, 160 (21,68%) predlogov so vložile OZD oz. pravne osebe in le 5 predlogov družbeni pravobranilec samoupravljanja.

Tudi to leto med predlagatelji novih zadev ni bilo niti sindikata, niti družbenopolitične skupnosti. Kar 627 novih predlogov je bilo iz območij petih ljubljanskih občin, kar predstavlja 85% vsega pripada. Iz priložene tabele II. pa so razvidni primerjalni podatki pripadlih in rešenih spornih zadev iz območij posameznih občin v preteklem letu in v prvem letu delovanja sodišča (l. 1975). Tekom leta je sodišče izdalo še 8 odločb o začasnih ukrepih, s katerimi je vzpostavilo v prejšnje stanje ali na drug način zavarovalo družbeno premoženje ter samoupravne pravice delavcev. Ustavnemu sodišču SRS pa je naše sodišče v letu 1976 predložilo 5 predlogov za oceno ustavnosti in zakonitosti samoupravnih splošnih aktov, ki bi jih morali uporabiti ob reševanju konkretnih primerov. V letu 1976 je naše sodišče rešilo na 200 obravnavanih dnevih skupaj 641 spornih zadev, pri čemer je bilo mesečno število rešenih zadev precej različno. Od meseca septembra dalje se je število mesečno rešenih zadev znatno povečalo, zadnja meseca v letu pa je bilo rešeno že več kot 100 zadev mesečno (108 in 103 zadeve). Način reševanja je bil zelo različen, kar je razvidno tudi iz statističnih podatkov za preteklo leto (tabela III.). Med zanimivimi podatki omenjamo pri tem, da so predlagatelji uspeli v zahtevki v več kot dveh tretjinah rešenih zadev in da so bile sklenjene poravnave v 97 spornih zadevah.

Posamezni sodniki — predsedniki senatov so v preteklem letu rešili različno število zadev in sicer neprofesionalni sodniki od 2 do maksimalno 106 zadev, sodniki z lastnostjo delavca v združenem delu pri sodišču za manj kot 6 mesecev dela pa 94 spornih zadev itd. Izven sedeža sodišča je naše sodišče v preteklem letu obravnavalo sporne zadeve na 11 obravnavanih dnevih in sicer v OZD v Zagorju, Litiji in Ljubljani skupaj 4 obravnavne dni in 7 obravnavnih dni v drugih prostorih v Kočevju, Trbovljah in Kamniku. Ocena vodenja obravnav izven sedeža sodišča je bila s strani posameznih predsednikov senatov zelo različna. Zato bo potrebno v bodoče zlasti dosledno predhodno zagotoviti res vse nujne predpogoje za normalno delovanje sodišča. Vsekakor pa nameravamo tej obliki delovanja sodišča v bodoče posvetiti znatno večjo pozornost. Zato smo že sprejeli

nekatero organizacijske ukrepe, kot npr. pri delitvi spisov s tem, da bodo posameznemu sodniku (predsedniku senata) pripadle vse sporne zadeve iz območja določenih občin. Z obravnavanjem spornih zadev izven sedeža sodišča v delovnih organizacijah se zadeve večkrat lahko hitreje končajo brez nepotrebnega prelaganja obravnav, ker so neposredno dosegljivi tako samoupravni splošni akti kot ostale listine in tudi priče.

Iz priloženih statističnih podatkov rešenih zadev po vrsti sporov (tabela III) je razvidna tudi struktura sporov. Večina spornih razmerij (od 972 zadev v delu) je delovnih razmerij in drugih medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu in sicer kar 918 (94,44%). Statusnih sporov v OZD je bilo 12 (1,23%), sorazmerno malo je bilo tudi sporov iz razmerij v SIS in sicer 34 (3,50%), sporov iz kooperacijskih odnosov je bilo še manj in sicer le 2,6 pa je bilo ostalih sporov.

Zoper odločbe našega sodišča izdane na prvi stopnji, so udeleženci vložili 175 pritožb na Republiško sodišče združenega dela, ki je nato v preteklem letu v celoti rešilo 113 pritožbenih zadev iz našega sodišča, 62 pa jih je ob koncu leta ostalo še v reševanju. Od tega so bile v 69 zadevah (61%) potrjene odločbe našega sodišča, v 15 primerih (13%) so bile odločbe prve stopnje več ali manj spremenjene, 29 izpodbijanih odločb (26%) pa je bilo razveljavljenih in so bile zadeve vrnjene v novo obravnavanje in odločanje. Navedeno stanje ocenjujemo kot dokaj ugodno, saj je bilo v republiškem povprečju za preteklo leto potrjenih le 57% pritožbenih zadev.

Glede na navedeno gibanje zadev se je tudi stanje nerešenih zadev pri našem sodišču tekom preteklega leta precej spreminjalo. Vsekakor bi bilo to stanje ob koncu leta manj kot 300 zadev, kar smo sicer upravičeno predvidevali in bi se to tudi uresničilo, če ne bi znatno naraščal pripad novih zadev zadnje mesece v letu. Največje število nerešenih zadev je bilo ob koncu meseca avgusta, nato pa se je stanje stalno vsak mesec popravljalo in sicer se je število nerešenih zadev mesečno zmanjšalo za okoli 20 zadev. Ob koncu leta je tako ostalo še vedno 331 nerešenih zadev, od tega 313 zadev iz tekočega leta. Pretežna večina zadev se še vedno reši v času od 3—6 mesecev, kar vsekakor ni najbolj ugodno in se bo naše sodišče zlasti v prihodnje vztrajno prizadevalo skrajšati trajanje postopkov na I. stopnji ter doseči vsaj, da bo večina zadev rešenih v času do 3 mesece. Enega izmed že omenjenih važnejših akcijskih ciljev in večjih prizadevanj v naslednjih mesecih leta 1977 predstavlja še nadalje zmanjševanje zaostankov (števila nerešenih zadev) vsaj na ok. 250 zadev. Narava spornih zadev zahteva hitrejšo reševanje, čas trajanja postopkov pa je sestavni del učinkovitosti sodnega dela.

Med vzroke za ne v celoti zadovoljivo uspešnost našega sodišča v preteklem letu in zlasti tudi za relativno večje število nerešenih zadev navajamo zlasti neustrezno kadrovsko stanje ter delno tudi pomanjkanje poslovnih prostorov (zlasti razpravnih dvoran). Tekom leta 1976 je delalo pri sodišču dejansko povprečno mesečno le 1,5 profesionalnih sodnikov, 4 mesece pa celo nihče. Šele ob koncu leta je bilo končno zasedenih vseh 5 delovnih mest sodnikov z lastnostjo delavcev v združenem delu pri sodišču (vključno s predsednikom). Podobna je bila situacija na delovnih mestih strokovnih sodelavcev in administrativno-tehničnih delavcev. Ena od sodnic in ena od strokovnih sodelavk sta bili daljši čas na porodniškem oz. bolniškem dopustu, drugo delovno mesto strokovnega sodelavca (za sodelovanje in pomoč pri delu neprofesionalnih senatov) pa je bilo zasedeno šele v drugi polovici decembra 1976. S tem naj bi bila zagotovljena precej večja aktivnost neprofesionalnih senatov in širše delovanje sodišča. Omenimo naj še dejstvo, da je vsa profesionalna kadrovska zasedba sodišča nova in relativno mlada, le z nekaj mesečnimi delovnimi izkušnjami na področju delovanja sodišča združenega dela.

Posebej želimo poudariti velik prispevek in uspehe neprofesionalnih sodnikov pri našem sodišču, ki so v preteklem letu izredno veliko prispevali k dokaj uspešnemu delovanju sodišča, zlasti so dali novo vsebino s svojo aktivno udeležbo pri delovanju in odločanju sodišča. Preko 2,3 vseh rešenih zadev oz. skupaj kar 442 zadev je bilo v letu 1976 obravnavanih in nato tudi rešenih s popolnoma neprofesionalnimi senati, v katerih so še posebno aktivnost in pravilno samoupravljalno usmerjenost ter dokaj dobro kvaliteto pri delu pokazali nekateri predsedniki senatov. Povprečno so bili v preteklem letu vabljeni k sodelovanju neprofesionalni sodniki po 11-krat, posamezniki pa so sodelovali kot predsedniki ali kot člani senatov tudi do 35-krat. Preobremenjenost ali pri nekaterih tudi večja ali manjša nerednost pa sta še vedno v precejšnji meri večkrat ovirali boljše delovanje sodišča. Vsekakor bo potrebno neprofesionalnim sodnikom v prihodnje nuditi še večjo strokovno pomoč in organizacijsko še bolj zagotoviti čimveč njihovo vključevanje v enakopravno sodelovanje pri delu sodišča. Zlasti bo potrebno v prihodnjih mesecih zagotoviti povečanje števila sodnikov pri našem sodišču in sicer od sedaj sistemiziranih 63 neprofesionalnih sodnikov vsaj na dvojno število, t.j. 126. Povečan obseg dela in večje dnevno število razpravljajočih senatov (2 do 3) vsekakor utemeljujeta ta predlog. Pri tem pa bo potrebno pospešiti sicer dolgotrajni postopek pri izvolitvi ter zlasti zagotoviti večje število delavcev — aktivnih samoupravljalcev iz neposredne proizvodnje in žensk med novimi dodatnimi neprofesionalnimi sodniki. Tako bo zagotovljena bolj ustrežna struktura sodnikov pri našem sodišču. Nekatero sedanje sodnike pa bo potrebno zaradi nji-

hove preobremenjenosti na delovnih mestih ali iz drugih razlogov čimprej zamenjati.

V nove prostore v Ljubljani na Celovski 185 se je sodišče preselilo v februarju 1976. Ob takratni kadrovski zasedbi sodišča in obsegu dela so bili novi prostori vsekakor zadostni in primerni, čeprav je lokacija vsaj v določeni meri problematična. Glede na povprečen obseg dela, potrebe in kadrovske možnosti naj bi v bodoče (že v letu 1977) razpravljali vsakodnevno po 2 do 3 sodni senati. Ker sodišče sedaj razpolaga le z eno razpravno dvorano, delno pa se vršijo le posamezne dneve v tednu glavne obravnave tudi v začasno odstopljenih razpravnih dvoranah v sodni zgradbi v Ljubljani Tavčarjeva 9, bo potrebno čimprej zagotoviti sodišču najnujnejše stalne dodatne poslovne prostore in sicer vsaj eno dodatno razpravno dvorano s čakalnico in dvema dodatnima manjšima pisarniškima prostoroma (skupaj okrog 70 kv. m), ker bo sicer delo sodišča resno ovirano in omejeno. Istočasno le omenjamo, da v preteklem letu naše sodišče ni imelo ob financiranju dejavnosti nobenih večjih težav in da je potekalo v glavnem tudi tekoče s strani skoraj vseh 16 občin, ki sofinancirajo sodišče.

V prizadevanjih za izboljšanje stanja pri sodišču, zaradi večjih zaostankov in zaradi potrebne usmerjenosti pri delovanju sodišča, je bil dne 10. 11. 1976 na delovnem posvetovanju vseh predsednikov senatov sprejet tudi akcijski program sodišča. Slednji vsebuje dogovor o posebnem prioritetenem reševanju nekaterih družbenopolitično posebno odgovornih sporov oz. vrst zadev, o pospešenem reševanju nasploh, o organizacijskih usmeritvah za zagotovitev čimbolj uspešnega dela, o prizadevanjih za odpravljanje nekaterih objektivnih in subjektivnih slabosti pri delovanju sodišča itd.

Sodelovanje z družbenimi pravobranilci samoupravljanja iz območja našega sodišča je po naših ocenah zelo dobro, čeprav so isti zaenkrat tudi preobremenjeni, ker je njihova kadrovska zasedba še vedno neustrezna. Zato je bila v preteklem letu tudi njihova dejanska udeležba le na 49 glavnih obravnava našega sodišča. Kot že rečeno, je bila omejena tudi njihova aktivnost kot predlagateljev novih zadev pri sodišču, saj so to izredno pomembno in odgovorno pravico izkoristili tekom celega leta le v 5 družbeno pomembnejših primerih.

Čeprav se zavedamo tudi izredno pomembne in odgovorne dolžnosti sodišča na preventivnem področju, moramo zaenkrat ugotoviti omejen obseg te naše aktivnosti in uspehov. Zaenkrat se je ta funkcija sodišča realizirala zlasti ob zasedanju pristojnih samoupravnih organov, samoupravne delavske kontrole in sindikalnih organizacij v OZD z odločitvami sodišča v konkretnih zadevah. Večja preventivna dejavnost pa je potekala s posredovanjem pristojnih družbenih pravobranilcev samoupravljanja. V bodoče bo tudi naše sodišče v večji meri skrbelo za eventualno objavo zlasti tistih določb, kjer gre za spore večjega obsega, ali kjer gre za tipične spore. S tem bo omogočilo organizacijam združenega dela, da se z odločitvami sodišča širše seznanijo in da sledijo praksi sodišča oz. njihovim odločitvam.

Obseg pravne pomoči pri sodišču se po naših ugotovitvah stalno veča in predstavlja precejšnjo dodatno obremenitev, čeprav v Ljubljani deluje posebna odvetniška pisarna pri sindikatih ter obstoja precejšnje število odvetnikov na območju sodišča in pravnikov v OZD. Samo ob sredah išče na uradnih dnevih sodišča pravno pomoč vedno večje število delavcev, ki želijo razne informacije ter pomoč pri sestavljanju predlogov, pritožb in drugih vlog iz pristojnosti delovanja sodišča združenega dela. Prizadeati delavci pa zelo pogosto iščejo pravno pomoč pri našem sodišču tudi po telefonu. Seveda takšna pravna pomoč ni primerna in jo je težko nuditi zaradi preobremenjenosti sodišča in iz drugih objektivnih razlogov. Pri tem je npr. zanimivo, da pravno pomoč iščejo celo delavci iz večjih ljubljanskih delovnih organizacij, kjer imajo sicer organizirano pravno službo. V primerih, ko je šlo za večje spore, ki so bili bistveni za večje skupine delavcev ali celo za posamezen del TOZD, je sodišče napotilo delavce na pristojno družbeno pravobranilstvo samoupravljanja.

II. PROBLEMATIKA REŠEVANJA SPOROV

V tem delu poročila želimo prikazati čimbolj celovit pregled problematike, ki se pojavlja ob reševanju sporov iz področja varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine. Vsi navedeni podatki in ugotovitve so odraz obravnavanih zadev pri našem sodišču v letu 1976 in je iz njih razvidna tudi vloga sodišča. Zato so bile predhodno ponovno pregledane vse sporne zadeve (spisi) in analizirani statistični podatki vseh rešenih in nerešenih zadev po posameznih vrstah sporov v preteklem letu. V večji ali manjši meri so obdelane posamezne vrste sporov in dani odgovori na nekatera vprašanja v zvezi z delovanjem sodišča. Podatki iz te problematike so razvidni iz priložene tabele III.

Naše sodišče, kot eno od v letu 1975 na novo ustanovljenih samoupravnih sodišč združenega dela, rešuje spore iz svoje pristojnosti po vsebinski plati in ne le formalistično. Sodni postopek je tako glede varstva pravic nadaljevanje postopka, ki je bil speljan predhodno v delovni organizaciji. Zaradi tega sodišče večkrat v sodnem postopku sanira bistvene kršitve

predhodnega postopka ter spremeni tudi odločbe delovnih organizacij. V delu sodišča se vztrajno kažejo nove metode dela.

Analiza podatkov iz priloženega statističnega obrazca v letu 1976 rešenih in nerešenih zadev kaže, da je bilo kot že rečeno v tem letu rešenih v celoti 641 zadev, medtem ko je ostalo 331 zadev nerešenih. V številu predlogov, kjer so predlagatelji z zahtevki uspeli, je upoštevati, da so udeleženci postopkov tako delavci kakor tudi OZD ter druge pravne osebe. Več pove morda podatke, da je bilo s svojimi predlogi uspešnih 301 predlagateljev — delavcev in 139 OZD in drugih pravnih oseb. Razčlenitev podatka, da je bilo v preteklem letu skupaj neuspešnih 69 predlagateljev pa pokaže, da je bilo od teh 64 delavcev in samo 5 OZD oz. drugih pravnih oseb. Z delom zahtevka so predlagatelji uspeli 35-krat, pri čemer je upoštevati, da so predlagatelji — delavci uspeli 28 krat na ta način, OZD in druge pravne osebe pa 7-krat. Značilno za delo sodišča v preteklem letu je nadalje dejstvo, da je bilo v tem času 93 ustavitve postopkov, 34 odstopov od zadev drugim sodiščem zaradi nepristojnosti, 8 zahtevkov pa je bilo s strani našega sodišča završenih iz formalnih razlogov. Kar v 116 primerih je bila ugotovljena predhodna odločitev OZD, ki je bila v nasprotju z interno samoupravno zakonodajo drugih delavcev, torej je šlo za napačno uporabo samoupravnih pravnih norm. V 17 primerih pa je bila ugotovljena odločitev na podlagi interne samoupravne norme, ki je bila v nasprotju z zakonom in je bilo v teh primerih tudi v izreku odločb sodišča nato naloženo drugim udeležencem, da morajo uskladiti interno zakonodajo (samoupravne splošne akte) z veljavnimi zakonskimi normami.

Med delovnimi spori v ožjem smislu je naše sodišče v preteklem letu obravnavalo največ primerov premestitev in razporeditev delavcev iz enega delovnega mesta na drugo delovno mesto, oz. iz ene TOZD v drugo TOZD. Skoraj enako je bilo število sporov zaradi prenehanja delovnega razmerja in sicer zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti. Ostalih sporov je bilo znatno manj in sicer sledijo spori delavcev iz naslova poskusnega dela ter spori delavcev v zvezi z razpisi oz. objavami delovnih mest. Delovnih razmerij sklenjenih za določen čas, pripravniških razmerij in še nekaterih drugih, v letu 1976 sodišče ni reševalo, pač pa je imelo v postopku še nekatere druge načine prenehanja lastnosti delavca v združenem delu, poleg že omenjenega prenehanja zaradi storitve hujše kršitve delovnih dolžnosti.

Navedeno številčno stanje, ko prevladujejo premestitve in prerazporeditve delavcev z enega delovnega mesta na drugo, oz. iz ene TOZD v drugo TOZD, gre pripisati pretežno raznim reorganizacijam, ki so se v preteklem letu vršile v posameznih OZD, posledica česar so bile tudi neurejene razmere, ki so večkrat nastale po združitvah ene ali več posameznih TOZD. Takšne spremembe v posameznih OZD so namreč nujno tudi privedle do različnega vrednotenja delovnih mest. Spori s tega področja so bili izredno raznovrstni, sodišče pa je pretežno ugotovljalo nezakonitost sprejetih samoupravnih splošnih aktov, ki so predvidevali takšne ali drugačne načine prerazporejanja posameznih delavcev, ki ni bilo v skladu z zakonom ter vsled česar je nato prihajalo do sporov pred sodiščem. Spori te vrste so bili skoraj v vseh primerih upravičeni, saj od 106 obravnavanih rešenih sporov predlagatelji v istih niso uspeli le v 4 primerih. To praktično pomeni, da OZD niso znale same urediti razmer. Opaziti je bilo nasplošno, da OZD niti niso poskušale same urediti odnosov o teh vprašanih znotraj organizacij, niti se niso bile pripravljene sporazumeti s posameznimi predlagatelji pred sodiščem in so zato vztrajno zahtevale, da sodišče odloči o sporu. Bili so primeri, ko je bil samoupravni sporazum, oz. zakon povsem jasen, pa so zastopniki udeležencev zahtevali meritorno odločitev sodišča. Vsled navedenega je bilo 4, 5 vseh teh sporov končanih pri sodišču z meritorno odločbo. Zanimiva je nadalje pri tem še ugotovitev, da so se udeleženci zoper prvostopne odločbe glede obravnavanih sporov skoraj v vseh primerih tudi pritožili in so tako poskušali izčrpati vso možno sodno pot. Pričakovati je, da bo praksa sodišča, pa tudi samoupravna ureditev s splošnimi akti v samih OZD, v bodoče prispevala k temu, da bodo spori te vrste pred sodiščem upadali na račun drugih vrst sporov.

Prenehanje delovnega razmerja vsled hujše kršitve delovne obveznosti je po številu obravnavanih in rešenih sporov na drugem mestu. Tudi v teh primerih so predlagatelji v več kot polovici primerov s svojimi predlogi uspeli, kar pomeni, da so bili ti predlogi upravičeni. Sodišče še vedno ugotavlja, da organizacije združenega dela nimajo urejenih samoupravnih splošnih aktov v vprašanju razvrstitve posameznih kršitev delovnih obveznosti, ali pa za kršitev, ki so hujšega značaja, izrekajo disciplinski ukrep prenehanja lastnosti delavca v združenem delu. Čeprav je sodišče pretežno presojalno pravilnost odločitev v OZD, to pomeni preverjalno pravilnost ugotovljenega dejanskega stanja in ustreznost izrečenega ukrepa glede na takšno dejansko stanje, je bilo še vedno precej odločb sodišča v korist predlagatelja izrečenih zaradi hujših kršitev v samem postopku v OZD. Med temi so bili najštevilnejši primeri, ko o ukrepu prenehanja ni odločal ustrezen organ, ni bil pravilno izpeljan sam postopek, delavec o sestanku — seji, na kateri se je o njegovi pravici odločalo, ni bil obveščen, ali pa končna odločba ni vsebovala vseh elementov, ki se po samem zakonu v takšni odločbi zahtevajo. Pripominjamo še, da je sodišče samo po uradni dolžnosti v teh primerih večkrat izrekločasne ukrepe, po katerih so delavci morali še nadalje delati v OZD v času reševanja sporov pred sodiščem, ne glede na končni uspeh zadev. Takšno prakso gre v bodoče še razši-

riti tudi na druge primere. Pri svojem delu je sodišče ugotovilo, da se OZD pretežno poslužuje jo disciplinskega postopka za ugotavljanje hujših kršitev delovnih obveznosti, če žele posamezne delavce izločiti iz svojega kolektiva, saj je število drugih načinov prenehanja minimalno. Tudi pri teh drugih načinih pa je bilo opaziti upravičenost predlogov predlagateljev.

Spori v zvezi z razpisom, objavo delovnih mest in končno spori v zvezi z opravljanjem dela v poskusni dobi so na tretjem mestu obravnavanih delovnih sporov in jih je več kot polovico manj, kot pravkar obravnavanih sporov. Takšen podatek je vsaj delno nerazumljiv glede na dejstvo; da je republiški zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu prav poskusno delo zelo podrobno uredil. Pri sporih te vrste se pojavljajo največkrat primeri, ko posebna komisija, ki je imenovana za spremljanje poskusnega dela, posamezne kandidate ne ocenjuje po opravljeni kvaliteti dela in kar pomeni, da ne ugotavlja, ali bo delavec, ki je v poskusni dobi, v bodoče lahko opravljal zahteve na poskusnem delovnem mestu, temveč enostavno iz disciplinskih razlogov delavce negativno ocenijo. Takšen način seveda ne ustreza zakonu. Delavce se tudi v poskusni dobi lahko kaznuje, oz. se ugotavlja kršitev delovne obveznosti in zanjo izreka ukrep. Disciplinarna ne more biti tisto dejstvo, ki odloča o zahtevi posameznega delovnega mesta. Še vedno se pri tem pojavljajo spori, ko v poskusni dobi delavca ne ocenjuje noben organ, ali pa ta organ ne vodi ustrezne evidence o delu delavca in torej tudi ne poda končno svojega pismenega mnenja o zapažanjih. Tudi v teh primerih je moralo sodišče največkrat ugoditi predlagateljem.

Številčno slede spori v zvezi z razpisi, objavami delovnih mest in torej tudi spori z razveljavitvami sklepov o izbiri kandidatov. Sodišče pri tem obravnavanju ugotavlja, da te predloge pretežno vlagajo predlagatelji z visoko izobrazbo in ki so na vodilnih delovnih mestih. Tudi ti spori so bili v veliki večini primerov upravičeni. Posamezni so bili relativno dolgotrajni, ker je moral biti postopek pri sodišču zelo natančen. Spori te vrste so namreč precej občutljivi in se v njih pretežno dokazuje škana oz. druga nesoglasja, zaradi katerih posamezni kandidat v delovnem kolektivu s prijavo na razpis ali objavo ni uspel. Poseben problem je večkrat predstavljalo vprašanje moralno političnih kvalifikacij kandidatov, ki se za vodilna delovna mesta zahtevajo, natančnejši kriteriji za te kvalifikacije pa iz samoupravnih splošnih aktov niso razvidni.

Številčno slede med delovnimi spori, ki jih predlagatelji sprožijo zaradi storjenih kršitev delovnih dolžnosti v OZD. V večini teh primerov so delavci v celoti ali delno uspeli. V nekaj več kot polovici navedenih primerov pa je šlo za materialno pravne kršitve s strani OZD v postopku za izrekanje disciplinskih ukrepov, medtem ko je v ostalih primerih šlo za formalne — bistvene kršitve tega postopka.

Na podlagi statističnih podatkov za leto 1976 naše sodišče ugotavlja, da izvira polovica denarnih zahtevkov iz naslova pogodbenih obveznosti (stipendijskih in posojilnih pogodb) ter odškodnin, druga polovica pa iz naslova delitev sredstev za osebno in skupno porabo. Pretežno večino sporov iz navedene druge kategorije pa predstavljajo spori delavcev na plačilo osebne dohodka, predvsem iz naslova njihovega delovnega prispevka. Samoupravni splošni akti OZD, ki v teh postopkih nastopajo kot nasprotni udeleženci, po oceni sodišča nimajo v celoti oblikovanih sistemov delitev sredstev za osebne dohodke po delu in po rezultatih dela. V kolikor pa so z internimi akti določena objektivna merila, ki zajemajo količinske in kakovostne sestavine rezultatov dela, v konkretni oceni učinka delavčevega prispevka po posameznem OZD neposredno uporabljajo le-te, brez natančnejše subjektivne ocene. Sodišče nadalje tudi ugotavlja, da v nekaterih primerih OZD v svojih splošnih samoupravnih aktih nimajo določb, kako je treba ravnati, da se omogoči in zagotovi udeležba v končni delitvi delavcem, ki so z delom prenehali med letom.

Skupna značilnost stanovanjskih sporov, ki jih je bilo v preteklem letu rešenih 15, je navajanje nepravilne delitve odnosno dodelitve stanovanja predlagatelju, delavcu, ki naj bi ga zagrešil drugi udeleženec. V skoraj vseh primerih so se delavci — udeleženci postopka primerjali z upravičenci, ki jim je bilo sicer dodeljeno stanovanje, pa po njihovem mnenju za to ne izpolnjujejo pogojev. Izjemoma je le v enem primeru vložil predlog delavec, ker mu je bilo pred nastopom dela obljubljeno stanovanje, ki pa mu nato ni bilo dodeljeno. Sodišče je v 9 primerih ugodilo predlogom po ugotovitvah, da drugi udeleženec ni ravnal v skladu z interno samoupravno zakonodajo, ki je določala kriterije za dodelitev stanovanj delavcem in je zato odločitev drugega udeleženca razveljavilo. V 6 primerih je bilo nadalje ugotovljeno, da je bila prvotna odločitev pravilna, kjer je bilo ugotovljeno pri drugem udeležencu, da predlagatelju ne pripada pravica do dodelitve stanovanja ali kredita za stanovanje ter je sodišče nato predlog zavrnilo. V teh sporih pri sodišču ni bila sklenjena nobena poravnava, iz česar je razvidno, da sta obe strani vedno pričakovali končno odločitev sodišča. Iste ugotovitve veljajo tudi za edini spor s samoupravno stanovanjsko skupnostjo, kjer je prvi udeleženec neuspešno izpodbijal odločitev drugega udeleženca, da se ga ne uvrsti na prednostno listo stanovanjskih upravičencev do intervencijskih stanovanj.

Ostalih sporov iz medsebojnih razmerij delavcev je bilo pri našem sodišču v preteklem letu le 7, od katerih je bilo 6 že rešenih. Prav zaradi raznovrstnosti teh sporov pa analiza istih na tem mestu ni mogoča. Iz analize

obravnavanih zadev »delovnih sporov« se nadalje kaže, da je največje število teh sporov iz območja ljubljanskih občin, medtem ko so spori te vrste v drugih občinah manj številni. Omenjeno stanje gre verjetno pripisati dejstvu, da gre pri ostalih občinah za mesta, oz. kraje, kjer je manjše število OZD, katere so tudi bolj povezane s posameznimi občinskimi skupščinami in ostalimi občinskimi faktorji.

V letu 1976 je bilo pred našim sodiščem vloženi in rešeni 9 sporov zadev, ki imajo svoj temelj v družbenoekonomskih in drugih samoupravnih odnosih (spori po 18. členu o sodiščih združenega dela). Kar se tiče strukture teh sporov, je kar polovica istih (5) obravnavala, ali obstojijo pogoji za organiziranje v TOZD ali ne. Zanimivo je, da je sodišče v 4 primerih postopek s sklepom ustavilo. Udeleženci v sporni zadevi so namreč med postopkom tako ali drugače uredili sporno razmerje. V enem od teh primerov je postopek zaradi zamotanosti in obsežnosti gradiva trajal več kot eno leto. Predlog je bil vložen še v letu 1975, ustavljen pa je bil končno zato, ker so vsi delavci, ki so sicer predlagali postopek, medtem že izgubili lastnost delavca v združenem delu. Samo v eni od teh zadev pa je sodišče meritorno odločilo in pri tem zavzelo stališče o vprašanju, koliko delavcev najmanj naj šteje TOZD, da se lahko konstituira. V drugih sporih iz tega področja pa gre za denarne terjatve, katerih temelj je razdružitev premoženja pri delitvi delovne organizacije, za spor med uporabniki v okviru SIS in zaradi terjatve, ki so nastale na podlagi sklepa o ustanovitvi delovne organizacije. V teh sporih je bila izredno pomembna tudi vloga družbenega pravobranilca samoupravljanja. Kar v 4 primerih je prijavil udeležbo v postopkih in je nato tudi aktivno sodeloval s sodiščem, pa tudi neposredno z udeleženci postopkov. V enem primeru je družbeni pravobranilec samoupravljanja SRS neposredno vložil takšen predlog. Podrobnejša razčlenitev teh sporov je pokazala, da bi bilo v prihodnje dosledno zagotoviti navzočnost in aktivno sodelovanje družbenega pravobranilca samoupravljanja ob reševanju teh sporov, zaradi njihove izredne družbene pomembnosti in tudi občutljivosti. Pokazalo se je dalje, da so ti spori trajali večkrat predolgo, kar ni bilo v korist udeležencem v spori, niti širši družbeni skupnosti. V ta namen bi bilo mogoče smotno v večji meri uporabljati začasne ukrepe po 30. členu zakona o sodiščih združenega dela, posebno v tistih primerih, ko je mogoče pričakovati, da se bo postopek zaradi objektivnih okoliščin zavlekel.

V letu 1976 je bil pri našem sodišču vložen samo en predlog za preizkus zakonitosti dokončne odločbe notranje arbitraže.

Naše sodišče je v preteklem letu nadalje imelo v delu skupno 34 sporov z različnimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi. Največ teh sporov (15) je bilo sproženih proti skupnosti za zaposlovanje, od katerih jih je bilo zaenkrat rešenih le 7. Vsi ti spori se nanašajo na pravico do nadomestila za čas brezposelnosti, ki so ga v pretežni večini primerov uveljavljali delavci, ki so bili začasno zaposleni v tujini pri tujih delodajalcih. Delavci v vseh rešenih primerih niso uspeli z zahtevki, ker so zamudili zakoniti rok za vložitev prijav za priznanje nadomestil, oz. niso predložili ustreznih listin tujih uradov za zaposlovanje. V večini primerov so navedli delavci, da so bili v tujini neinformirani glede teh pravic, oz. da so bili celo napačno poučeni o teh svojih pravicah. Drugo največjo skupino teh sporov — skupno 11 primerov — predstavljajo spori z regionalno zdravstveno skupnostjo glede priznanja nadomestila OD za čas bolovanja, oz. sploh za priznanje bolniškega staleža. V teh primerih gre za spore zoper dokončne odločbe zdravstvenih skupnosti, izdelane na podlagi mnenja zdravniške komisije II. stopnje, s katero le-ta predlagatelju ni priznala staleža za določeno obdobje. Reševanje teh sporov je kljub njihovi aktualnosti oz. občutljivosti za predlagatelje daljše, ker je v teh primerih potrebno skoraj praviloma pritegniti izvedence zdravniške stroke. V sled tega sta bila od 11 sporov rešena doslej dokončno le 2 primera. Precej teh sporov so sprožili delavci, ki delajo v slovenskih delovnih organizacijah, imajo stalno bivališče in svoje družine v drugih republikah. Ko so takšni delavci na dopustih ali krajših obiskih doma, podaljšujejo le-te z bolniškimi staleži, ki jim jih priznavajo tamkajšnji zdravniki. Regionalne zdravstvene skupnosti oz. pred temi že obratne ambulante pa odklanjajo priznavanje takšnih staležev. To ima za posledico v nekaterih primerih, da štejejo takšno odsotnost delavcu za neopravičen izostanek in za hujšo kršitev delovne obveznosti, poleg tega pa odstopajo odločanje o staležu zdravniški komisiji regionalne zdravstvene skupnosti. Glede na to da najpogosteje delajo problematične bolniške staleže le določene ambulante (npr. v Vučitrnu in Sanskem mostu), bi morale pristojne republiške institucije zdravstvenih služb razrešiti ta problem in s tem prispevati k večji discipliniranosti delavcev na eni strani, po drugi strani pa tudi k njihovi večji socialni varnosti, če gre za res upravičene in utemeljene primere bolovanja. Zaradi navedenih razmer pri obravnavanju staležev delavcev iz drugih republik, sta npr. dve večji ljubljanski delovni organizaciji (Komunalno podjetje Ljubljana in ŽTP Ljubljana) sprejeli na delavskih svetih posebne pravilnike o urejanju zdravstvenega varstva. Seveda sodišče teh aktov ni moglo upoštevati pri urejanju razmerij, saj so bili sprejeti po nepristojnem organu, njihove določbe pa so tudi bile v nasprotju z zakonskimi določili o zdravstvenem varstvu.

Končno velja v zvezi z navedenimi spori omeniti tudi dva primera, ko Republiška zdravstvena skupnost zahteva od delavcev povračilo izplačane nadomestila OD za čas bolovanja, ker se je naknadno ugotovilo, da

delavcem za določeno obdobje ni bil priznan bolniški stalež. Sodišče je še obravnavalo 3 spore delavcev s skupnostjo otroškega varstva zaradi priznanja otroškega dodatka, tri spore s stanovanjskimi skupnostmi in en spor med udeležencem skupnosti SRS za luški in železniški promet, glede utemeljenosti zvišanja tarife za luške storitve.

Ob pregledovanju dela sodišča za preteklo leto se je nadalje pokazalo, da se je sodišče v precejšnji meri posluževalo instrumenta, ki je določen v 30. členu zakona o sodiščih združenega dela in tako z začasnimi ukrepi med postopkičasno urejalo sporna razmerja. Pomembno je, da so bili v bolj zamotanih primerih izdani začasni ukrepi že med samimi postopki in sicer v večini primerov po uradni dolžnosti. V ostalih primerih so bili začasni ukrepi izdani skupaj z končnimi odločbami in nato takšni ukrepi statistično niso posebej izkazani. V vseh primerih se je izkazalo, da je bil tak način razreševanja spornih razmerij koristen in pravičen ter da se je tako mnogo posledic, ki jih je povzročilo nezakonito ravnanje, vsaj do neke mere ublažilo. Zato kaže s takim načinom dela v bodoče nadaljevati. Predvsem pa pritegniti tudi družbenega pravobranilca samoupravljanja, ki naj bi aktivno sodeloval s svojimi predlogi v tej smeri. V konkretnih razmerah je sodišče samo v enem primeru s sklepom odločilo, da se predlagani začasni ukrep ne izreče, ker niso bili podani potrebni predpogoji. Pri našem sodišču pa je bil tudi primer, ko je družbeni pravobranilec samoupravljanja v skladu z zakonom s sklepomčasno zadržal izvršitev posamičnega akta in obenem tudi predlagal, da pred začetkom spora sodišče ugotovi začasni ukrep, s katerim se vzdrži v veljavi njegov predhodni sklep.

Sodišče je pri svojem delu v letu 1976 naletelo tudi na primere, ko predpis oz. splošni akt, ki bi ga bilo treba uporabiti, ni bil v skladu z ustavo ali zakonom. V teh primerih, ki jih je bilo 5, je naše sodišče sprožilo postopek za oceno ustavnosti in zakonitosti spornih določb. V vseh teh primerih je ustavno sodišče v letu 1976 odločilo o ustavnosti in zakonitosti preizkušenih določb in je v 4 primerih ugotovilo neskladnost določb z ustavo in zakonom, v 1 primeru pa je ugotovilo, da teh neskladnosti ni, v 3 primerih, ko je naše sodišče vložilo pobude, so bile sporne določbe v samoupravnih sporazumih o medsebojnih razmerjih. Seveda pa to ne pomeni, da je naše sodišče samo v navedenih primerih ugotovilo neusklajenost samoupravnih splošnih aktov v OZD z zakoni oz. ustavo. Večkrat se je namreč zgodilo, da so se samoupravni splošni akti podrobneje pregledovali v samih OZD med postopki pred našim sodiščem in da so bile v večini primerov že večkrat odpravljene nepravilnosti. Ob reševanju spornih razmerij se je dostikrat ugotovilo, da akti sicer niso protizustavni ali protizakoniti, ampak, da so pomanjkljivi in preveč splošni, kar kaže na to, da so bili ti samoupravni akti prvotno premalo skrbno pripravljani.

Omeniti je potrebno nadalje, da je naše sodišče v nekaterih primerih tudi ugotovilo neusklajenost samoupravnih splošnih aktov v OZD s samoupravnimi sporazumi dejavnosti in družbenimi dogovori, s katerimi sicer morajo biti v skladu. V teh primerih je sodišče naložilo delovni organizaciji, da v določenem roku odpravi neskladja ali pa je samo z odločbo razveljavilo neustrezne določbe v samoupravnih aktih. Posebno v teh zadnjih primerih se je pokazala učinkovitost sodišča, saj je prvotno sporno razmerje imelo težje druge, da razveljavitve neustreznih delov samoupravnih aktov pa je prišlo po uradni dolžnosti.

Samoupravni splošni akti predstavljajo v večini sporov, ki jih obravnava sodišče združenega dela, tisto osnovo v zbranem gradivu, ki je izredno pomembna za odločitev v posamezni sporni zadevi. Splošna ocena po tej poti pregledanih samoupravnih splošnih aktov je seveda parcialna, saj je le del OZD in drugih pravnih oseb na tak način kontroliran preko sodišča tako, da te ugotovitve ne morejo povsem objektivno prikazati celotne samoupravne normativne dejavnosti v OZD, oz. pomanjkljivosti pri tem delu. Kljub temu so nekatere pomanjkljivosti pri tem delu karakteristične in se kažejo v različnih oblikah. V spornih zadevah se pogosto ugotovi, da zlasti manjše OZD nimajo urejeno oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke v svojem samoupravnem aktu, temveč uporabljajo neposredno samoupravne sporazume dejavnosti. Opaža se tudi, da OZD sicer sprejmejo sindikalno listo za določeno leto, vendar njenih določb ne vnesejo v svoje interne samoupravne akte. Pri zahtevah za določena delovna mesta se še vedno pogosto pojavljajo alternativno tri stopnje šolske izobrazbe. Navedene pomanjkljivosti pa ne pomenijo nekih vsebinskih odstopov od začrtanih smernic ter so bolj odraz formalnega pristopa k zasnovi internih splošnih aktov, določenega neznanja in včasih tudi premajhnega angažiranosti posameznikov. Samoupravni sporazumi o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu so bili sicer po naših ugotovitvah pri večini v postopkih udeleženi pravnih osebah že sprejeti. Dosedanje izkušnje pri pregledu teh aktov pa še vedno opozarjajo na nezaželjeno prakso prepisovanja teh aktov od drugih OZD, sestavljanja samoupravnih sporazumov po raznih splošnih vzorcih, oz. je pri tem opaziti, da gre v veliko primerih za golo prepisovanje zakonskih določb in kar zopet ne konkretizira dejanskih odnosov v združenem delu v posamezni OZD. Predpisani postopki za spremembe samoupravnih sporazumov tudi niso vedno dosledno upoštevani, saj jih nadomeščajo razni sklepi delavskih svetov in zborov delavcev. Bodoče uskladitve splošnih aktov z zakonom o združenem delu in ustreznimi republiški predpisi bodo prav zaradi dosedanjih izkušenj terjale močno angažiranost pri samoupravni normativni dejavnosti

za vsebinsko bolj prilagojene splošne akte, ki ne bodo le odraz zakonskih zahtev, temveč zlasti odraz dejanskih potreb.

V spornih zahtevah ugotovljene pomanjkljivosti pa opozarjajo tudi na nujnost doslednega spoštovanja določil teh splošnih samoupravnih aktov, oz. formalno pravilno izvedenih postopkov. Le s takšnim spoštovanjem doslednega izvajanja splošnih samoupravnih aktov je namreč mogoče zagotoviti delavčeve pravice, ki izhajajo iz združenega dela.

Pri razčenjenju sporov v OZD se od družbenopolitičnih organizacij pojavlja neposredno pri delu sodišča pretežno le sindikalna organizacija. V nekaj primerih, ko je šlo za hujše primere kršitev delovne obveznosti, ki so imele že znake kaznivih dejanj, je svoje mnenje dala tudi OO ZK, prav tako pa tudi odbor oz. organ samoupravne delavske kontrole. Sindikalna organizacija OZD se, razen z nekaj izjemami, pojavlja pretežno le v postopkih, ko gre za prenehanje lastnosti delavcev v združenem delu, oz. za izrekanje strožjih ukrepov zaradi kršitev in sicer hujših delovnih dolžnosti. Čeprav ZMRD v 61. členu določa, da ima delavec pravico zahtevati varstvo pravic, kadar je kršena katerakoli njegova pravica iz združenega dela in da si mora organ, ki bo obravnaval zahtevo delavca, predhodno preskrbeti mnenje sindikalne organizacije, se tako ravna pretežno le v primerih, ko gre za disciplinske zadeve. V nekaj primerih, ko so delavci vložili zahteve za varstvo pravic zoper razporeditev na nova delovna mesta, oz. ko je šlo za prerazporeditev po novi sistemizaciji, so dale tudi sindikalne organizacije svoja mnenja. Ne glede na vrsto sporov pa so mnenja osnovnih sindikalnih organizacij večkrat še vedno preveč pavšalna, v preveliki meri so omejena le na potrjevanje stališč samoupravnega organa I. stopnje, ki je odločal o delavčevi pravici. Mnenja so večkrat vsebinsko preskromna in premalo argumentirana oz. obrazložena, manjkajo tudi navedbe, kakšno gradivo je bilo predhodno predloženo sindikalni organizaciji pred odločanjem itd. Zaradi navedenega je moralo sodišče na obravnavah večkrat tudi zasliševati predsednika ali druge člane sindikalnih organizacij o navedenih vprašanih in okoliščinah. Zlasti je bilo potrebno to takrat, ko sindikalne organizacije niso dale svojega mnenja, ali pa so ga dale šele potem, ko je o zadevah že odločal samoupravni organ II. stopnje. Čeprav je takih primerov malo in vedno manj, so predstavniki sindikalnih organizacij opravičevali svoj »melk« največkrat s tem, da zaradi odsotnosti ali obolelosti članov IO sindikata le-tega ni bilo mogoče sklicati pred sejo samoupravnega organa II. stopnje ipd. V takih primerih je predsednik IO sindikata bil navzoč na seji delavskega sveta oz. zbora delavcev in tam le »predstavljal« sindikalno organizacijo. Tako ugotavljamo, da vloga sindikalne organizacije pri razreševanju sporov v OZD še vedno ni takšna, kot bi morala biti, pri čemer pa je za ocenjevanje te vloge seveda potrebno upoštevati tako subjektivne kot objektivne okoliščine. Predvsem so možnosti delovanja sindikalnih organizacij v večjih OZD boljše, ker so v njih tudi boljše in številnejše strokovne službe, ki tudi lahko pomagajo sindikalnim organizacijam pri njihovem delu. Tudi vpliv subjektivnih faktorjev — zlasti vodilnih struktur, je manjši v večjih in samoupravno bolj organiziranih OZD. Manjšim delovnim organizacijam očitno primanjkuje pravne pomoči in sicer tako pri normativnem urejanju delovnih razmerij, kot pri konkretnem urejanju zlasti pa pri samoupravni organiziranosti. Ker je takih delovnih organizacij, ki si ne morejo organizirati ustrezne pravne službe ali pomoči precej, bodo verjetno morali pristojni občinski sindikalni sveti v bodoče še dosledneje pristopiti k ustreznemu razreševanju tega problema. V nasprotnem primeru namreč ni pričakovati, da bodo delavci, zlasti v takih manjših delovnih organizacijah lahko uveljavili res vse pravice, ki jim jih jamči ustava in zlasti zakon o združenem delu.

Odločbe, ki jih je naše sodišče izreklo glede denarnih zahtevkov, so se po pravnomočnosti izvrševale pred rednimi sodišči po pravilih izvršilnega postopka. V kolikor je sodišču znano, izvršitev teh odločb v večini primerov ni bila problematična. Postavlja pa se vprašanje, če je primerno tudi v bodoče obdržati takšen način izvrševanja odločb samoupravnih sodišč. Verjetno bi bilo primernejše, da bi odločbe samoupravnih sodišč izvrševal poseben organ, ki bi bil ločen od rednih sodišč. Drugačne pa so ugotovitve glede izvrševanja pravnomočnih odločb sodišča, ki so povsem nove narave ter se pojavljajo v zvezi z delom sodišč združenega dela. Gre za izvrševanje odločb, ko sodišče naloži posamezni OZD, da mora v določenem roku spremeniti nekatere določbe samoupravnih splošnih aktov, ali jih celo nadomestiti. Sodišču ni znano, kdo je izvrševal te odločbe, čeprav obstajajo posebni organi pri občinskih skupščinah. V sled tega sodišče nima tudi vpogleda, ali so bile takšne odločbe nato tudi res dosledno izvršene. Domnevamo, da do večjih problemov ni prišlo, ker sodišče ni sprejelo nobenih ugovorov v zvezi s to problematiko. Vsekakor bi bilo po našem mnenju primerno, da bi v bodoče večjo vlogo na tem področju prevzel tudi družbeni pravobranilec samoupravljanja, ki bi vodil eventualno tudi posebno evidenco in nato v OZD ugotavljal, ali so odgovorne osebe storile res vse za izvršitev takšnih sodnih odločb. Pri sedanjih ureditvah pa se sodišče ne more naložiti družbenemu pravobranilcu samoupravljanja, da prevzame to nalogo. Po našem mnenju iz navedenega izhaja, da izvršba na sedanji stopnji razvoja samoupravnega sodstva v celoti ne ustreza in bo potrebno v bodoče iskati primerne nove rešitve, morda pa tudi zagotoviti čim uspešnejše izvrševanje odločb samoupravnih sodišč z dajanjem večjih

pooblastil določenim organom občinskih skupščin, družbenim pravobranilcem samoupravljanja, ali pa z ustanovitvijo novih organov v okviru samoupravnega sodstva.

Osnova za odločitve sodišča so zlasti samoupravni splošni akti in samoupravni sporazumi oz. družbeni dogovori dejavnosti. Sodišče je pri svojem delu v letu 1976 zlasti še ugotovilo, da udeleženci zelo neredno dostavljajo svoje samoupravne akte, kljub večkratnim pozivom in urgencem. Sankcij zaradi nedostavljanja teh aktov zakon praktično ne pozna, sodišče pa brez predhodnega poznavanja določb teh samoupravnih aktov ne more razpravljati. Sodišče je zato večkrat prisiljeno prelagati obravnave ter se postopki s tem po nepotrebnem zavlačujejo, ker nekatere OZD ne pošiljajo pravočasno ali sploh ne pošiljajo samoupravnih splošnih aktov in drugih listinskih dokazov. Dogaja pa se, da dostavljajo posamezne OZD celo napačne samoupravne akte, tako da mora sodišče pogosto tudi ugotavljati njih veljavnost v določenem obdobju, izid glasovanj ob njihovem sprejetju v posamezni OZD in podobno.

Upamo, da smo s to kompleksno informacijo o delu našega sodišča v preteklem letu vsaj v določenem obsegu prikazali del problematike, ki se je pojavljala ob delovanju sodišča. Ob zaključku le še poudarjamo, da želimo tudi s tem poročilom vsaj v določeni meri in v mejah možnosti delovati v smislu določil 4. člena republiškega zakona o sodiščih združenega dela. Po citirani določbi namreč sodišča združenega dela spremljajo in proučujejo družbene odnose in pojave, ki so pomembni za uresničevanje njihovih funkcij in dajejo organizacijam združenega dela, drugim organizacijam in skupnostim, državnim organom ter skupščinam samoupravnih interesnih skupnosti ter družbenopolitičnih skupnosti predloge za uresničevanje samoupravnega položaja samoupravnih organizacij in skupnosti, za uresničevanje samoupravnih pravic delovnih ljudi ter druge predloge za zagotavljanje ustavnosti in zakonitosti, družbene odgovornosti in socialistične morale.

Ljubljana, marec 1977

Predsednik
SODIŠČA ZDRUŽENEGA DELA
v Ljubljani
BALOH JOŽE

POVZETKI IZ POROČILA O DELOVANJU IN PROBLEMATIKI UPRAVE INŠPEKCIJSKIH SLUŽB SKUPŠČINE MESTA LJUBLJANE

Delo v Upravi za inšpekcijske službe SML je v letu 1976 potekalo po sprejetem programu in po zahtevah družbenopolitičnih organizacij in skupnosti, delovnih organizacij in občanov, kar pa ni bilo mogoče predvideti v programu dela.

V Upravi za inšpekcijske službe je organiziranih 13 inšpekcij v 7 inšpektoratih in sicer:

- inšpektorat za sanitarno inšpekcijo
- inšpektorat za tržno, kmetijsko in gozdarsko inšpekcijo,
- inšpektorat za veterinarsko inšpekcijo,
- inšpektorat za tehnične inšpekcije (gradbena, elektroenergetska, vodnogospodarska, inšpekcija za javne ceste in za cestni promet),
- inšpektorat dela,

- inšpektorat za urbanistično inšpekcijo,
- inšpektorat za komunalno inšpekcijo in
- odsek za splošne zadeve.

Inšpekcijske službe so zelo pomemben faktor pri nadzoru zakonitosti, predvsem glede zaščite potrošnikov, varovanja zdravja in življenja ljudi.

Najvišji partijski dokumenti navajajo, da je inšpekcija med najpomembnejšimi ustanovami državne uprave v samoupravni družbi. Razvijati se morajo kot instrument politične oblasti za kontrolo zakonitosti in za boj proti raznovrstnim deformacijam, nespoštovanju zakonov in drugih predpisov ali politike, ki so jo določili predstavniški organi. Doslej dokumenti navajajo, da se inšpekcijam ni posvečalo dovolj pozornosti, zlasti glede njihove tehnične opremljenosti in kadrovske usposobljenosti. Inšpektorje preveč ovirajo pri njihovih pooblastilih, njihova osebna odgovornost za stanje na posameznih področjih pa ni dovolj ostro postavljena. Inšpekcijo je treba usposobiti, da bo operativno neprekinjeno vodila svoje akcije.

Predsedstvo CK ZKJ je na svoji 10. seji, ko je obravnavalo problematiko kršitve zakonitosti poslovanja v gospodarstvu, zahtevalo med drugim tudi od organov uprave, tržnih in drugih kontrolnih služb, organov za notranje zadeve, tožilstva in sodstva še doslednejše in učinkovitejše delovanje za varstvo zakonitosti in zatiranje gospodarskega kriminala. Ker so ti organi prvenstveno odgovorni za stanje in učinkovitost akcije proti negativnim pojavom, jim družba nalaga, da pri tem morajo dosledno izvajati zakone in druge predpise.

Na isti seji je predsedstvo sklenilo, da so skupščine in izvršni sveti neposredno odgovorni za organiziranje in delo teh organov in organizacij. Le-ti morajo kritično analizirati delo teh organov, ugotoviti vzroke in učinkovito ukrepati, da se odpravijo ugotovljene pomanjkljivosti, poveča odgovornost za kadrovsko-organizacijsko in materialno tehnično rešitev ter izboljšanje dela in celotnega stanja v njih in sicer na vseh ravneh.

Izvršni komite predsedstva CK ZKS je na svoji 29. seji ocenil stanje zakonitosti v SRS. Pri tem je ocenil, da delo upravnih organov, inšpekcijskih služb, SDK, tožilstva in sodišča še ni učinkovito, še zlasti ne v smeri preventivnega delovanja. Objektivni razlogi so predvsem v pomanjkanju kadrov, nesmotrna organiziranost in neustrezni materialni pogoji. Celoten proces preraščanja funkcije teh organov v del združenega dela teče prepočasi in je zato v številnih okoljih položaj delavcev ostal na preživelih nesamoupravnih družbenih odnosih. Tako stanje pa je tudi odraz prenizke stopnje politizacije posameznih organov družbenega nadzora.

Tudi komite Mestne konference ZKS Ljubljana, ko je na skupni seji s predsedstvom Mestne konference SZDL obravnaval varnostne razmere v Ljubljani, je med drugim poudaril vlogo inšpekcijskih služb pri preventivnih in drugih ukrepih proti škodljivim pojavom.

Kljub zgoraj naštetim ugotovitvam, stališčem in sklepom problematika inšpekcijskih služb še ni ustrezno rešena. Še zmeraj so zelo pereči določeni problemi. Na te že vrsto let opozarjamo, vendar brez večjega uspeha. Ti problemi so v pomanjkanju kadrov (pravniki, ekonomisti, strojni in gradbeni inženirji), v prostorski problematiki, v problematiki mobilnosti inšpekcij itd.

Upravni prostori

Uprava ima svoj sedež na Vilharjevi c. 33 v Ljubljani, komunalna inšpekcija te Uprave pa v Cigaletovi ul. 5. Določene inšpekcije: veterinarska, tehnične in del sanitarne inšpekcije se nahajajo v leseni zelo slabo uporabni baraki ob obstoječem zidanem objektu. Zaradi pomanjkanja prostorov smo preuredili v pisarniške prostore tudi podstrešni del objekta. Da so ti prostori provizorično urejeni, za delo delavcev povsem neprimerni, ni nujno posebno opisovati; tu ni ustrezne svetlobe, slabo ogrevanje itd.

Obstoječa stavba je ob preselitvi inšpekcij tedanjemu številu inšpektorjev začasno ustrezala. Število zaposlenih se je podvojilo. Če upoštevamo, da se bo število delavcev v letu 1977 povečalo, se prostorska problematika pojavi v še ostrejši obliki. Lokacija te službe in neuglednost objekta vplivata na resnost dela tega organa in tudi na pridobivanje novih kadrov. Kljub vsem tem provizorijem pa dela v pisarnah do 8 inšpektorjev, tako da normalni razgovori s strankami sploh niso mogoči.

Uprava nima primerne prostora za skupne sestanke in zbere kolektiva, obstaja le en kletni prostor, ki lahko sprejme le polovico zaposlenih.

Pri svojem delu imajo inšpektorji veliko stikov s strankami, ki prihajajo po različnih vprašanjih ali na zaslišanja. Pri tako prenapoljenih pisarnah (4, 5 in 8 inšpektorjev v eni pisarni) je delo zelo ovirano. Zato se pogostoma opravljajo zaslišanja in razgovori s strankami na hodniku in drugje

Kadrovska zasedenost

Uprava za inšpekcijske službe ima sistemiziranih 175 delovnih mest. Od tega je trenutno zasedenih 122. Predvidevamo, da bo v letu 1977 v Upravi skupno 147 delavcev.

Delo inšpektorjev je zelo odgovorno in specifično. To delo zahteva strokovnjaka, sposobnega ukrepati v vsaki situaciji. Za ta delovna mesta se zahteva poseben strokovni izpit in od 3 do 5 let delovnih izkušenj. V pošte